

Србија приступа Европској одбрамбеној агенцији

Снажење наменске индустрије

Висока представница ЕУ за спољну и безбедносну политику добила је мандат да одмах започне преговоре, а директорка ЕДА упутиће све неопходне информације о процесу преговора

На заседању Управног одбора Европске одбрамбена агенција (ЕДА), 22. марта у Бриселу, министри одбране свих држава чланица ЕУ донели су једногласну одлуку о почетку приступања Републике Србије административном аранжману са овом агенцијом ЕУ.

Европска одбрамбена агенција као свој основни задатак има развој одбрамбених капацитета у области управљања кризама и унапређење сарадње у области развоја наоружања, али и јачање европске индустријске и технолошке базе у области наменске индустрије, како би створила конкурентно тржиште наоружања и опреме и унапредила истраживања.

Захтев за укључивање у ЕДА, који је Министарство одбране Србије поднело након потписивања два споразума са ЕУ средином прошле године, о размени тајних података и укључивању у мисије Уније, био је за многе изненађење. Није поднет само због интереса остваривања основног стратешког циља Републике Србије и укључивања у ЕУ, већ пре свега зато што се кроз сарадњу и активности Европске одбрамбене агенције види велики простор за јачање домаће наменске индустрије.

Нашим учешћем у ЕДА даје се могућност најбољег искоришћавања постојећих капацитета наменске индустрије, али и њеног оснаживања. Заједнички пројекти са државама чланицама ЕУ у области истраживања и развоја наоружања и војне опреме, коришћење искустава и производних линија српских фабрика из области наменске индустрије, отвориће врата и за велико тржиште НВО у Европи и на трећим тржиштима. То, наравно, значи и могућност да се прошири производња ове врсте у Србији, отварање не само нових радних места већ и нових фабрика, што је најважнији задатак свих у институцијама Републике Србије. Такође, истраживачки потенцијали српских института, како војних тако и цивилних, биће много више укључени у европску истраживачку заједницу, и тако имати прилике да покажу своје знање, инвентивност и способности.

Партнерски однос са ЕДА отвара могућност већег коришћења потенцијала наменске индустрије и њеног унапређења. Интегративним процесима Србија својој наменској индустрији отвара нова тржишта, а коришћењем развојних и истраживачких програма и пројеката ЕДА отвара могућност даљег унапређења војне технологије.

Развој наоружања

Европска одбрамбена агенција основана је одлуком (заједничком акцијом) Савета министара 2004. године. Основни циљ Европске одбрамбене агенције је развој одбрамбених капацитета у области управљања кризама и унапређење сарадње у области развоја наоружања. Такође, циљ је јачање европске индустријске и технолошке базе у области наменске индустрије, како би створила конкурентно тржиште наоружања и опреме и да унапреди истраживање.

Предности за Србију

На основу првих процена Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране, Србија би имала интерес да сарађује у областима: беспосадних копнених платформи (Unmanned Ground Vehicles), одбране од сајбер напада (Cyber Defence) и опреме војника (Soldier Equipment).

Имајући у виду да све државе чланице ЕУ прихватају војне стандарде које развија НАТО Савезничка команда за операције, поред учешћа у механизмима Партнерства за мир, Србија кроз сарадњу са ЕДА може олакшати имплементацију тих стандарда у јединицама Војске Србије. То ће унапредити интероперабилност са државама чланицама ЕУ, а тиме омогућити учешће јединица Војске Србије у борбеним групама Европске уније.

Такође, у процесу набавке наоружања и војне опреме ЕДА блиско сарађује са НАТО употребљавајући механизме заједничког коришћења ресурса (pooling and sharing и smart defence) и тиме смањује трошкове набавке наоружања. С обзиром да смо у статусу партнерства са НАТО, док је стратешки спољнополитички циљ Србије чланство у ЕУ, сарадња у овом домену са ЕДА је много изгледнија.

Партнерски однос са ЕДА отвара могућност већег коришћења потенцијала наменске индустрије и њеног унапређења. Интеграционим процесима Србија својој наменској индустрији отвара нова тржишта, а коришћењем развојних и истраживачких програма и пројеката ЕДА отвара могућност даљег унапређења војне технологије.

Све чланице ЕУ, сем Данске (која не учествује у дефинисању и спровођењу одлука и акција ЕУ које имају одбрамбене импликације), учествују у раду Европске одбрамбене агенције. Оне су „акционари“ (власници) ЕДА и чланови су њеног Управног одбора, уплаћују годишњи буџет, њихови експерти учествују у активностима ЕДА, инвестирају у пројекте и програме како би унапредили капацитете. Тако је Агенција у рукама држава које у њој учествују, посебно њихових министарстава одбране.

На челу ЕДА је Високи представник ЕУ за спољну и безбедносну политику, баронеса Кетрин Ештон, која је задужена за деловање и организацију Агенције. Управни одбор чине представници држава учесница у раду ЕДА, главни је ор-

ган за доношење одлука, а најмање два пута годишње се састаје у формату министара одбране. Главни менаџер одговоран је за координисање и функционисање ЕДА. Европска комисија је члан Управног одбора, али нема право гласа, и може учествовати у програмима и пројектима Агенције.

Главне области деловања

Развој одбрамбених капацитета у области управљања кризама, унапређење сарадње у наоружању и војној опреми, заједничка истраживања и развој у области одбране и склапање административних аранжмана са трећим државама, главне су области деловања ЕДА.

Агенција дефинише будуће потребе за одбрамбеним капацитетима, координира спровођење тог плана и хармонизацију војних потреба и предлаже области за сарадњу у оперативном домену.

У оквиру унапређења сарадње у наоружању и војној опреми предлаже нове пројекте, координира постојеће програме и управља неким од њих.

Јачањем индустријске и технолошке основе у области одбране, Агенција настоји да створи конкурентно европско тржиште наоружања и војне опреме. У том циљу развија одговарајуће политике и стратегије, хармонизује правила и уредбе у овој области и јача ефикасност заједничког истраживања и развоја у области одбране, са циљем да се остваре захтеви за развојем одбрамбених капацитета.

ЕДА успоставља сарадњу са међународним организацијама (НАТО) или са трећим државама (недавно се програмима придружила Швајцарска). У оквиру свог мандата ЕДА може да склапа административне аранжмане са трећим државама, организацијама и ентитетима и успоставља сарадњу на програмима и пројектима.

Програми и пројекти

Постоје два типа програма и пројеката ЕДА: категорија А и категорија Б као и мешовити програми из обе категорије.

Програми и пројекти А категорије углавном се односе на заједничка улагања у циљу заштите иновативних концепата и нових технологија. Они су отвореног типа са тенденцијом учешћа што већег броја земаља. Програме и пројекте из категорије Б може предложити једна или више држава чланица, али ови програми имају ограничен број учесника. Програми су засновани на принципима „ко учествује, одлучује“ и „променљиве геометрије“, тј. система ротације експерата у складу са националним интересом. ■